

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ АвіАЦІЙНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

Найменування центрального органу управління освітою, власника

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. директора

Алла АДАМЕНКО

« 02 »

09

2022р.

ЕЛЕКТРОТЕХНІКА І ЕЛЕКТРОНІКА

Назва навчальної дисципліни

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

підготовки	<u>фахового молодшого бакалавра</u>
	Назва освітньо-професійного ступеня
спеціальності	<u>134 Авіаційна та ракетно-космічна техніка</u>
	Шифр і назва спеціальності

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Київським авіаційним фаховим коледжем

Повне найменування вишого навчального закладу

Розробник:

Підпис

викладач Марченко Я. У
"фізиці категорії"

Схвалено на засіданні циклової комісії
математичної та природничо-наукової підготовки

Назва циклової комісії

Протокол № 1, від «02» 09 2022р.

Голова циклової комісії

Підпис

П. Марченко
Прізвище та ініціали

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Електротехніка і електроніка» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра спеціальності «Авіаційна та ракетно-космічна техніка»

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: вивчення процесів, що відбуваються в електричних ланцюгах постійного і змінного струмів, принципів дії і основних властивостей електричних машин і апаратів електровимірювальних та електронних приладів, властивості електронних пристроїв і систем, та їх практичне застосування.

Міждисциплінарні зв'язки: ґрунтується на знаннях, отриманих студентами з математики, фізики, основ інформатики і обчислювальної техніки, і є, в свою чергу, базою для вивчення предметів спеціального циклу.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Електричні кола постійного струму та електромагнетизм
2. Змінний струм та електричні машини
3. Електричні вимірювання. Трансформатори. Електропривод
4. Напівпровідникові прилади

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Електротехніка і електроніка» є надання знань про суттєвість явищ, що відбуваються в електричних і магнітних ланцюгах, машинах, апаратах і пристроях, отримати необхідні знання по основам електроніки.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Електротехніка і електроніка» є формування знань і умінь, відповідно до змісту даної програми.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- основні електричні і магнітні явища, що використовуються в електротехнічних пристроях;
- засоби розрахунку найпростіших електричних магнітних ланцюгів;
- основні характеристики електровимірювальних пристроїв, трансформаторів, електричних машин постійного і змінного струму;
- принципи дії основних елементів промислової електроніки;
- поняття про інтегральні схеми мікроелектроніки;
- вузли і блоки електронної апаратури.

вміти:

- читати і складати по заданим умовам принципові схеми нескладних електричних ланцюгів;
- виконувати по заданим умовам розрахунки електричних ланцюгів;
- користуватися при розрахунках обчислювальною технікою;
- знімати характеристики пристроїв і елементів;
- збирати електричні і електронні ланцюги по заданим принциповим схемам;
- користуватися вимірювальними приладами;
- додержуватися правил технічної експлуатації лабораторного обладнання і безпеки при виконанні лабораторних робіт.

- додержуватися правил технічної експлуатації лабораторного обладнання і безпеки при виконанні лабораторних робіт.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 54 години за навчальним планом.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1: ЕЛЕКТРИЧНІ КОЛА ПОСТІЙНОГО СТРУМУ ТА ЕЛЕКТРОМАГНЕТИЗМ

Тема 1. Електричні кола постійного струму

Електричний струм у металах, його напрямок. Джерела живлення. Електричне коло, його основні елементи й умовні позначки, застосовувані на схемах. Сила й щільність струму, одиниці виміру. Електрорушійна сила джерела й напруга на його елементах. Енергія й потужність електричного кола, баланс потужностей. Закон Ома для ділянки кола. Електричний опір і провідність. Питомий опір і питома провідність. Резистор. Залежність опору від температури. Закон Ома для всього кола. Режими роботи електричного кола: холостий хід, коротке замикання, змінне навантаження.

Перетворення електричної енергії в теплоту. Закон Джоуля - Ленця. Нагрівання проводів. Гранично допустимий (номінальний) струм в провіднику. Плавкі запобіжники. Вибір перетину провідника залежно від струму, що допускається. Основні провідникові матеріали.

Послідовне, паралельне й змішане з'єднання резисторів. Втрата напруги в проводах ліній електропередачі й допустимих її значень. Перший закон Кірхгофа. Другий закон Кірхгофа, його застосування. Поняття про розрахунок складних електричних кіл. Робота джерела в режимі генератора й споживача.

Тема 2. Електромагнетизм

Магнітне поле і його характеристики. Закон повного струму. Взаємодія магнітного поля й провідника зі струмом. Електромагнітна сила.

Феромагнітні речовини і їхнє намагнічування. Криві намагнічування. Явище гістерезису. Втрати енергії при гістерезисі. Магнітом'яккі й магнітотверді матеріали. Матеріали із прямолінійною петлею гістерезису і їхнє використання у вимірювальній і лічильно-вирішальній техніці.

Магнітне коло. Електромагніти і їхнє практичне застосування. Спрощений розрахунок електромагніта. Електромагнітна індукція. Е.Р.С., індукована в контурі при зміні магнітного ютоку, зчепленого з контуром (формулювання Максвелла). Правило правої руки. Закон Ленця. Перетворення механічної енергії в електричну. Перетворення електричної енергії в механічну. Самоіндукція. Е.Р.С. самоіндукції. Індуктивність. Енергія магнітного поля.

Взаємна індукція. Взаємна індуктивність. Вихрові струми і їхнє практичне значення.

Змістовий модуль 2: ЗМІННИЙ СТРУМ ТА ЕЛЕКТРИЧНІ МАШИНИ

Тема 3. Однофазні електричні кола змінного струму

Змінний струм, його визначення. Період і частота змінного струму.

Фаза, початкова фаза, зрушення фаз. Діючі значення струму, напруги й Е.Р.С. Одержання синусоїдальної Е.Р.С. Кутова швидкість і кутова частота. Зображення синусоїдальних величин кривими - синусоїдами й обертовими векторами.

Векторна діаграма. Особливості кіл змінного струму. Коло змінного струму з активним опором. Векторна діаграма, криві струми, напруги й потужності. Середня (активна) потужність. Коло змінного струму з індуктивністю. Векторна діаграма; криві струму, напруги й потужності. Реактивний індуктивний опір. Середня й максимальна (реактивна) потужності. Коло змінного струму з ємністю.

Загальний випадок послідовного з'єднання активного, індуктивного і ємнісного опорів. Векторна діаграма. Розкладання напруг на активні й реактивні складові. Резонанс напруг. умова резонансу напруг.

Загальний випадок паралельного з'єднання активно-індуктивних й ємнісних опорів. Векторна діаграма. Розкладання струмів на активні й реактивні складові. Резонанс струмів, умова резонансу струмів. Техніко-економічне значення реактивної потужності в електричних системах. Використання конденсаторів для компенсації реактивної потужності.

Тема 4. Трифазні електричні кола

Порівняння однофазної й трифазної систем змінних струмів. Генерування трифазної Е.Р.С. Чотирьох провідна трифазна система при з'єднанні обмоток генератора й споживачів у зірку. Фазові й лінійні напруги генератора й споживача. Співвідношення між фазовими й лінійними напругами. Рівномірне й нерівномірне навантаження. Фазові й лінійні струми. Векторна діаграма напруг і струмів. Нейтральний (нульовий) провід і його значення.

З'єднання обмоток генератора в трикутник; недоліки цього з'єднання. З'єднання споживачів у трикутник. Залежність між фазовими й лінійними струмами. Векторна діаграма напруг і струмів. Потужність трифазного ланцюга при з'єднанні споживачів у зірку й трикутник

Тема 5. Електротехнічні виміри і прилади

Класифікація вимірювальних приладів. Точність вимірів. Вимір напруг і струмів Пристрій і принцип дії магнітоелектричних й електромагнітного вимірювальних механізмів Пристрою для розширення меж виміру напруг і струмів. Вимір опорів. Вимір потужності. Електродинамічний і ферродинамічний ватметри. Вимір електричної енергії, Індукційні лічильники.

Поняття про вимір не електричних параметрів електротехнічними методами.

Змістовий модуль 3:
ЕЛЕКТРИЧНІ ВИМІРЮВАННЯ. ТРАНСФОРМАТОРИ.
ЕЛЕКТРОПРИВОД

Тема 6. Трансформатори

Призначення трансформаторів й їхнє застосування. Пристрій і принцип дії однофазного трансформатора. Параметри, що характеризують роботу трансформатора: Е.Р.С. обмоток, коефіцієнт трансформації, рівняння Е.Р.С. рівняння струмів, залежність струмів у першій обмотці від струмів у другій. Режим холостого ходу й короткого замикання, дані одержувані з них. Робота трансформаторів під навантаженням. Рівновага сил, що намагнічують, обмоток.

Залежність струму в первинній обмотці від струму у вторинній. Спрощена векторна діаграма трансформатора; зовнішня характеристика. Поняття про процентну зміну напруги; номінальні струми й напруги трансформатора. Номінальна потужність трансформатора. Втрати енергії й К.К.Д. трансформаторів.

Поняття про трифазні трансформатори, вимірювальні трансформатори, автотрансформатори й зварювальні трансформатори. Їхні особливості.

Тема 7. Електричні машини змінного струму

Призначення машин змінного струму. Асинхронні електродвигуни. Одержання обертового магнітного поля в трифазних асинхронних електродвигунах. Статор електродвигуна і його обмотки. Ротор електродвигуна і його обмотки. Принцип роботи трифазного асинхронного електродвигуна. Частота обертання магнітного поля статора й частота обертання ротора. Ковзання. Е.Р.С., опір і струм в обмотках статора й ротора. Обертаючий момент асинхронного електродвигуна й залежність його від ковзання й напруги на затискачах електродвигуна. Механічні характеристики. Пуск у хід трифазних асинхронних електродвигунів з короткозамкненим і фазним роторами. Регулювання частоти обертання трифазних електродвигунів. Однофазний електродвигун. Втрати й К.К.Д. асинхронного електродвигуна. Синхронний генератор. Синхронний електродвигун. їхній пристрій, робота, властивості й область застосування.

Тема 8. Електричні машини постійного струму

Загальний пристрій електричних машин постійного струму, основні елементи конструкції і їхні призначення. Оборотноість машин. Принцип роботи машини постійного струму. Генератор постійного струму з незалежним збудженням, його схема й характеристики (холостого ходу й зовнішня). Самозбудження генераторів постійного струму. Генератор постійного струму з паралельним збудженням, його схема й зовнішня характеристика. Генератор постійного струму зі змішаним збудженням при згоднім і зустрічному з'єднаннях обмоток збудження; зовнішні характеристики, втрати, К.К.Д.

Електродвигун постійного струму з паралельним збудженням; його схема. Пуск двигуна, роль пускового й регулювального реостатів. Обертаючий момент і залежність його від струму якоря й магнітного потоку. Зв'язок між обертаючим моментом, потужністю й частотою обертання. Механічна

характеристика двигуна з паралельним збудженням. Регулювання частоти обертання двигунів постійного струму з паралельним збудженням.

Реверсування електродвигунів постійного струму. Втрати й К.К.Д. двигунів постійного струму. Короткі відомості про двигуни постійного струму з послідовним і змішаним збудженням. Області застосування машин постійного струму.

Тема 9. Електропривід і апаратура керування

Поняття про електропривід. Режими роботи електродвигунів. Вибір потужності електродвигуна при тривалій роботі з постійним навантаженням. Пускорегулювальні апаратури керування електродвигунами й захисними апаратурами. Релейно-контактне керування. Магнітний пускач, його схема й робота. Розбір найпростіших схем релейно-контактного керування різними електродвигунами.

Тема 10. Передача і розподіл електричної енергії

Сучасні схеми електропостачання промислових підприємств від енергетичної систем;; Призначення й будова трансформаторних підстанцій і розподільних пунктів. Електричні мережі промислових підприємств: повітряні, кабельні, внутрішні електричні мережі й розподільні пункти. Найпоширеніші марки проводів і кабелів. Захисне заземлення, призначення, будова, контроль стану. Зразковий розрахунок розподільних мереж 380/220В виробничої електроустановки.

Змістовий модуль 4:

НАПІВПРОВІДНИКОВІ ПРИЛАДИ

Тема 11. Напівпровідникові прилади

Електрофізичні властивості напівпровідників; власна й підмісцева електропровідності; електронно-дірковий перехід і його властивості; вольтамперна характеристика, ємність, види пробою переходу. Будова діодів. Випрямні діоди малої, середньої й великої потужності; залежність характеристик діода від зміни температури. Універсальні діоди Стабілітрони. Характеристики й параметри діодів. Використання діодів. Позначення й маркування діодів.

Біполярні транзистори (будова, підсилювальні властивості);

три способи ввімкнення; характеристики й параметри; вплив різних факторів на роботу транзисторів; різновиди біполярних транзисторів. Полеві транзистори (будова, принцип дії);

основні характеристики й параметри транзисторів. Умовні позначки й маркування транзисторів.

Тема 12. Інтегральні схеми мікроелектроніки

Загальні відомості. Поняття про монолітні, плівкові, сполучені й гібридні інтегральні схеми. Компоненти інтегральних схем. Маркування інтегральних схем. Застосування інтегральних схем.

3. Рекомендована література:

1. *Гаврилюк В.А.* Общая электротехника с основами электроники. — К.: Вища школа, 1980.
2. *Попов В.С., Николаев С.А.* Общая электротехника с основами электроники. — М.: Энергия, 1977г.
3. *Рабинович Э.А.* Руководство к проведению лабораторных работ по общей электротехнике. — М.: Высшая школа, 1977.
4. *Рабинович Э.А.* Сборник задач и упражнений по общей электротехнике. — М.: Энергия, 1978.
5. *Харченко В.М.* Основы электроники. — М.: Энергоиздат, 1982.
6. Основы промышленной электроники / Под ред. В.Г. Герасимова. — М.: Высшая школа, 1978.
7. *Евдокимов Ф.Е.* Общая электротехника. — М.: Высшая школа, 1990.
8. *Якобсон Я.Н.* Методическая разработка по электротехнике. Часть 1. Расчет цепей постоянного тока. — Л., 1978.
9. *Данилов И.А.* Общая электротехника с основами электроники. — М.: Высшая школа, 2000.
10. *Березкина Т.Ф.* Задачник по общей электротехнике с основами электроники. — М.: Высшая школа, 1983.
11. *Константинов В.И.* Сборник практических примеров и задач по общей электротехнике. — М.: Высшая школа, 1972.
12. Методическая разработка «Общая электротехника с основами электроники. Контрольные задания». — М.: Высшая школа, 1986.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:
диференційований залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: дипломне проектування.